19/05/2019

Γενοκτονία των Ποντίων: 100 χρόνια μετά, ένας λαός περιμένει “μιάν ειλικρινή αναδρομική συγγνώμη”

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

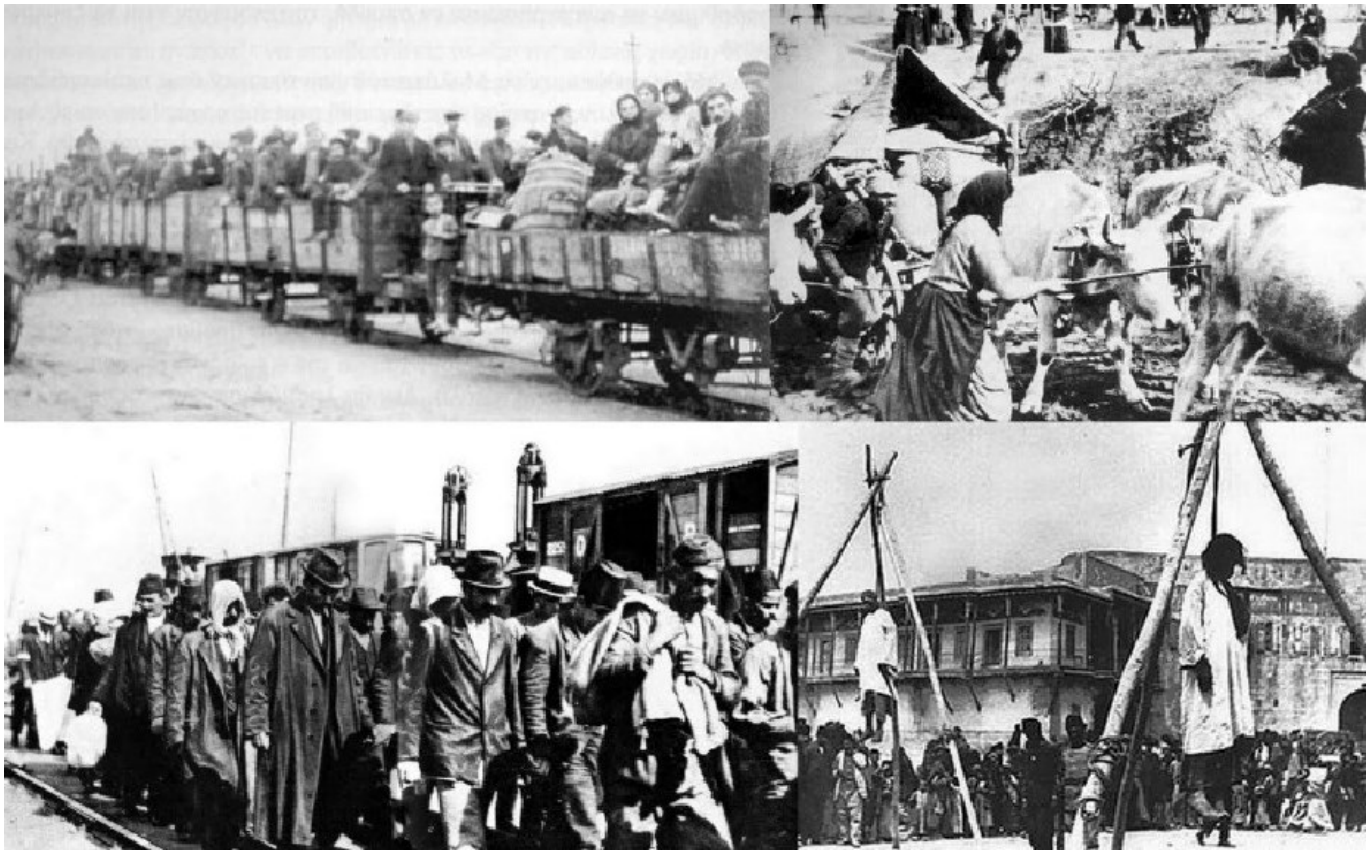

Όταν ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα, το ημερολόγιο έγραφε 19 Μαΐου του 1919. Είχε ήδη προετοιμάσει το σχέδιο της εύσχημης εκκαθάρισης και του εκτοπισμού του πληθυσμού του Πόντου με εξοντωτικές πορείες θανάτου. Μία μέθοδος αφανισμού που και παλιότερα είχε χρησιμοποιηθεί, θα εφαρμόζονταν καθολικά. Ηλικιωμένοι, γυναίκες και μητέρες με τα παιδιά τους, οδηγούνταν σε πορείες με στόχο τον εκτοπισμό τους από τον Πόντο και την εξολόθρευσή τους στη διάρκεια των πεζοποριών. Σήμερα συμπληρώνονται 100 ολόκληρα χρόνια από την ημέρα εκείνη. Εκατό χρόνια και η απαίτηση του ελληνικού λαού για μια συγγνώμη έστω και την ύστατη στιγμή για τη δικαίωση της εθνικής μνήμης ενισχύεται όλο και περισσότερο.

Πρ. Παυλόπουλος: “Να εκφράσουν τουλάχιστον μιάν ειλικρινή αναδρομική συγγνώμη”

Στο μήνυμα του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος αναφέρθηκε στη συγγνώμη του απαιτούν τα θύματα από τους διώκτες τους, έστω και μετά από εκατό χρόνια, τονίζοντας μεταξύ άλλων: “Εμείς, οι Έλληνες, αποδεικνύοντας εμπράκτως ότι κατανοούμε, στο ακέραιο, την σημασία αυτής της Επετείου, οφείλουμε να αγωνισθούμε, αποφασισμένοι και υπό όρους αρραγούς ενότητας, ιδίως προς τις εξής κατευθύνσεις: Πρώτον, για ν’ αναγνωρισθεί διεθνώς η Γενοκτονία του Ελληνισμού του Πόντου, ως στίγμα βαρβαρότητας που θα μείνει χαραγμένο για πάντα στην ανθρώπινη μνήμη. Και, δεύτερον, για ν’ αναγκασθούν οι θύτες να εκφράσουν, τουλάχιστον, μιάν ειλικρινή αναδρομική συγγνώμη, αποκηρύσσοντας έτσι την ως τώρα ανίερη τακτική της αδίστακτης παραχάραξης των, κατά γενική ομολογία, αμάχητων ιστορικών τεκμηρίων”.

Τα «τάγματα εργασίας» και οι πορείες θανάτου

Οι άνδρες ή είχαν οδηγηθεί στα «τάγματα εργασίας» ή είχαν καταφύγει στα βουνά. Γιατί; Η ήττα της Τουρκίας στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο αποδόθηκε στους Ελληνες, Πόντιους στρατιώτες, οι οποίοι θα τιμωρούνταν κυρίως οδηγούμενοι στα «τάγματα εργασίας».

Πολλοί λιποτάκτησαν στα βουνά. Η αφορμή δημιουργήθηκε. Ολόκληρες ελληνικές πόλεις του Πόντου καίγονταν (στην περιοχή της Κερασούντας 88 χωριά κάηκαν ολοσχερώς σε 3 μήνες), χιλιάδες άνθρωποι εκδιώχτηκαν από τις εστίες τους ή δολοφονούνταν. Οι προπηλακισμοί, οι επιθέσεις σε καταστήματα των Ελλήνων και ο εμπορικός αποκλεισμός θα ωχριούσαν σε λίγο μπροστά στο Γολγοθά που τους περίμενε.

Ένα πρωί, χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση, Τούρκοι χωροφύλακες έρχονταν στην πλατεία του χωριού, καλούσαν όλους τους άνδρες και αμέσως, χωρίς να τους επιτρέψουν να πάρουν τίποτα μαζί τους, ούτε βαρύτερα ρούχα, ούτε κουβέρτες, τούς ανάγκαζαν σε μία μακρά πορεία, χωρίς στάσεις και διανυκτερεύσεις σε κατοικημένες περιοχές, ώστε να μπορέσουν να προμηθευτούν ό,τι χρειάζονταν για να επιβιώσουν στις κακουχίες του χειμώνα, της πείνας και της μακράς πορείας.

Όσοι επιβίωναν, θα χάνονταν ύστερα στα βαριά καταναγκαστικά έργα, σε ορυχεία, λατομεία και δρόμους. Πολλοί έφυγαν στα βουνά και ξεκίνησαν ένα ηρωικό αντάρτικο. Η ύπαρξη του αντάρτικου ήταν μία επιπλέον αφορμή για να δοθεί εντολή για την εξολόθρευση των Ποντίων. Θα ήταν μαζική και ως ένα βαθμό θα έπρεπε να μη γίνει αντιληπτή, ώστε να μην ξεσηκώσει την κατακραυγή των πολιτών των ευρωπαϊκών κρατών με τα οποία η Τουρκία ήθελε να διατηρεί καλές σχέσεις και την αντίδραση της Ελλάδας.

Όσοι είχαν απομείνει στα σπίτια τους από τους κατοίκους του Πόντου -μετά τις τόσες διώξεις των προηγούμενων χρόνων- κυρίως άμαχοι, ηλικιωμένοι, γυναίκες και παιδιά, έπρεπε να τα εγκαταλείψουν άμεσα χωρίς να πάρουν μαζί τους τρόφιμα, ρούχα και στρώματα.

Μόνο ένα αντικείμενο. Οι πορείες γίνονταν πάντα χειμώνα, ώστε το κρύο, η βροχή, το χιόνι και οι χαμηλές θερμοκρασίες να συμβάλλουν στην εξόντωσή τους. Οι στάσεις λιγοστές. Η πορεία συνεχής και καταπονητική. Τα κτυπήματα, συχνά με το κοντάκι του όπλου και το ξύλο, για όσους καθυστερούσαν, ήταν συνήθη.

Όταν γίνονταν στάσεις, ήταν μόνο σε ακατοίκητες περιοχές για δύο λόγους. Αφενός για να μην γίνονται αντιληπτές και να μην υπάρχουν μαρτυρίες για τις πορείες θανάτου, ώστε να μπορεί η Τουρκία μέχρι σήμερα να ισχυρίζεται πως οι εκατοντάδες χιλιάδες Πόντιοι χάθηκαν σε απώλειες πολέμου, λοιμό και ασθένειες.

Αφετέρου για να μην μπορούν οι άμοιροι να βρουν κάτι να φάνε, να μην μπορούν να

εφοδιαστούν με ρούχα για να αντιμετωπίσουν την παγωνιά, με κάποιο γιατρικό για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους που ασθενούσαν, για να μην μπορούν να στεγαστούν και να είναι εκτεθειμένοι στις χειμερινές καιρικές συνθήκες.

Εξασθενημένοι από το κρύο και την πείνα εύκολα αρρώσταιναν. Η περιποίηση των αρρώστων απαγορεύονταν. Με θάνατο τιμωρούνταν όποια βοήθεια ή ελεημοσύνη από ομοεθνείς τους. Οσοι κατέρρεαν νεκροί ίσως ήταν οι τυχεροί. Περισσότερο, επειδή δεν θα ζούσαν την αγωνία και τον οδυνηρό θάνατο των αγαπημένων τους.

Περισσότερα ιστορικά στοιχεία διαβάστε εδώ

Η μαρτυρία μιας γυναίκας

Από τη Σινώπη του Πόντου έφτασε με το πλοίο του ξεριζωμού,«Εύξεινος», στον Πειραιά τον Αύγουστο του 1924.’Ηταν μόλις 2 ετών. Τον πατέρα της δεν τον γνώρισε. Τον «κατάπιαν» τα τάγματα εργασίας, τα «αμελέ ταμπουρού» για τους Τούρκους, τα «ολούμ ταμπουρού», τάγματα θανάτου, για τους Έλληνες. Άφησε πίσω τη μάνα της, έγκυο.

Είναι η «θεία Έλλη» ,στο βιβλίο του Πέτρου Αρταβάνη, «Σινώπη, με τη μάνα γύρα απ’το μαγκάλι». Την συναντήσαμε στην Πρέβεζα στην Κοκκινιά, τη γειτονιά των προσφύγων από τον Πόντο. Αν και στα βαθειά γεράματα, η κ. Έλλη Χαραλαμπίδη-Παπαροιδάμη, ανοίγει την πόρτα του σπιτιού της στο ΑΠΕ-ΜΠΕ και μας υποδέχεται.

Σεβασμός! Στον τοίχο της τραπεζαρίας, υπάρχουν οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες, που την συντροφεύουν. Είναι οι ευτυχισμένες μέρες των γονιών της. Η ίδια αγναντεύει από το παράθυρο στον κήπο, με ένα βιβλίο στο χέρι. Έφτασε στην

Ελλάδα νήπιο, περίπου 2 ετών. Γεννήθηκε στη Σινώπη, το 1922 . Η κ. Έλλη, προσπαθεί να θυμηθεί όλα αυτά, που η μητέρα της και οι συγγενείς της, συζητούσαν για τον πονεμένο δρόμο της προσφυγιάς, τις μαρτυρίες τους, για τις κακουχίες, τις βιαιότητες των Νεότουρκων σε βάρος των Ελλήνων του Πόντου. . «Τη μητέρα μου την έλεγαν Χρυσώ .Τον πατέρα Θεόπιστο.... δεν τον γνώρισα ποτέ... ούτε εκείνος πήρε τη χαρά να με βάλει στην αγκαλιά του.... Η μητέρα ήταν έγκυος σε μένα, όταν δια της βίας τον έστειλαν στα καταναγκαστικά έργα... Μήνες αργότερα αρρώστησε βαριά στην εξορία... Κάποιοι πρόλαβαν να του πουν πως η γυναίκα του γέννησε, έγινε πατέρας... έκλεισε τα μάτια με χαρά...». Η ηλικιωμένη Πόντια συγκινείται.

Σταματά την κουβέντα για λίγο και συνεχίζει. Προσπαθεί να μας μεταφέρει παραστατικά τα βιώματα της. Στην Πρέβεζα , η κ. Έλλη θυμάται ένα μεγάλο σπίτι όπου φιλοξενήθηκαν πολλοί πρόσφυγες. Το είχε παραχωρήσει ο τότε Δήμαρχος της πόλης για τους ξεριζωμένους. Έμεινε εκεί 8 χρόνια. Ήταν 10 ετών όταν το κράτος τούς παραχώρησε ένα κομμάτι γης στην Κοκκινιά και έχτισαν δύο καμαρούλες. « Η μάνα μου δεν ήθελε να τουρκέψει. Μία γειτόνισσα Τουρκάλα, της έλεγε... “μην φεύγεις με το παιδί. Θα σας κρύψω...” Εκείνη όμως ,ακολούθησε τους συγγενείς της. Έθαψε τα χρυσαφικά της στον κήπο. Πήρε λίγα υπάρχοντα, τρεις εικόνες, ένα μποξά (μεταξωτή τσάντα), ασπροκέντητα ρούχα , εμένα στην αγκαλιά και φύγαμε...». Θυμάται τη μητέρα της πολλές φορές να αγναντεύει τη θάλασσα. Όμως, δεν ήταν εκείνη της Σινώπης, της πατρίδας που έχασαν, αλλά ποτέ δεν ξέχασαν. Στη Σινώπη η οικογένεια είχε μπακάλικο, μανάβικο και καφενείο μαζί. Ο πατέρας της σωστός επαγγελματίας και είχε καλές σχέσεις με τους Τούρκους. «Τον πατέρα μου, όπως έμαθα τον πήραν οι τσέτες, οι συμμορίτες, γιατί ήταν Έλληνας και Χριστιανός...», αφηγείται η κ. ‘Ελλη που μεγάλωσε και γέρασε, με το όνειρο να γνωρίσει το πατρικό της σπίτι στη Σινώπη. Στη Σινώπη, τη Μητρόπολη του Πόντου όπως λέει, υπήρχαν ελληνικά σχολεία, ισάριθμα με τα τούρκικα. Η Χρυσώ η μητέρα της, ήταν μορφωμένη γυναίκα. Γνώριζε αρχαία ελληνικά και πολλά χρόνια αργότερα όταν η κ. Έλλη μεγάλωσε και παντρεύτηκε, διάβαζε τα παιδιά της για το σχολείο. Η κ. Έλλη, είναι ίσως από τους ελάχιστους εν ζωή πρόσφυγες που ξεριζώθηκαν από τη Σινώπη.

Όπως πληροφορεί το ΑΠΕ-ΜΠΕ ο συγγραφέας του βιβλίου , «Σινώπη, με τη μάνα γύρα απ’το μαγκάλι», Πέτρος Αρταβάνης, ανιψιός της κ. Έλλης, που έχει κάνει δικές του έρευνες για τη δύσκολη πορεία της οικογένειας του, το πατρικό σπίτι στη Σινώπη υπάρχει ακόμη και ζουν εκεί Τούρκοι. Η οικογένεια αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τον τόπο της, μετά τη συνθήκη της Λοζάννης. Πήρε τον δρόμο της προσφυγιάς, για να γλιτώσει από τη γενοκτονία που υπέστησαν από τους Νεότουρκους οι Έλληνες του Πόντου. Επιβιβάστηκε στο πλοίο «Εύξεινος», μαζί με

εκατοντάδες άλλους εξουθενωμένους και άρρωστους. Στον Πειραιά όπου έφτασαν παρέμειναν σε λοιμοκαθαρτήριο στο Κερατσίνι για έναν μήνα. Στην Πρέβεζα έφτασαν ξημερώματα του Σωτήρος τον Αύγουστο του 1924.

Η Διεθνής αναγνώριση της Γενοκτονίας

Στις 24 Φεβρουαρίου 1994 η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε ομόφωνα την ανακήρυξη της 19ης Μαΐου ως «Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο», ημέρα που ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα. Επίσης, στο 1998 η Βουλή ψήφισε ομόφωνα την ανακήρυξη «της 14ης Σεπτεμβρίου ως ημέρας εθνικής μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από το Τουρκικό Κράτος».

Τον Δεκέμβριο 2007 η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών (International Association of Genocide Scholars ή IAGS) αναγνώρισε επίσημα τη γενοκτονία των Ελλήνων, μαζί με την γενοκτονία των Ασσυρίων, και εξέδωσε το εξής ψήφισμα:

«ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η άρνηση μιας γενοκτονίας αναγνωρίζεται παγκοίνως ως το έσχατο στάδιο γενοκτονίας, που εξασφαλίζει την ατιμωρησία για τους δράστες της γενοκτονίας, και ευαπόδεικτα προετοιμάζει το έδαφος για τις μελλοντικές γενοκτονίες,
ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η Οθωμανική γενοκτονία εναντίον των μειονοτικών πληθυσμών κατά τη διάρκεια και μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, παρουσιάζεται συνήθως ως γενοκτονία εναντίον μόνο των Αρμενίων, με λίγη αναγνώριση των ποιοτικά παρόμοιων γενοκτονιών, εναντίον άλλων χριστιανικών μειονοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας,
ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΤΑΙ ότι είναι πεποίθηση της Διεθνούς Ένωσης των Μελετητών Γενοκτονιών, ότι η Οθωμανική εκστρατεία εναντίον των χριστιανικών μειονοτήτων της αυτοκρατορίας, μεταξύ των έτων 1914 και 1923, συνιστούν γενοκτονία εναντίον των Αρμενίων, Ασσυρίων, Ποντίων και των Έλλήνων της Ανατολίας.
ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΤΑΙ η Ένωση να ζητήσει από την κυβέρνηση της Τουρκίας να αναγνωρίσει τις γενοκτονίες εναντίον αυτών των πληθυσμών, να ζητήσει επίσημα συγγνώμη, και να λάβει τα κατάλληλα και σημαντικά μέτρα προς την αποκατάσταση (μη επανάληψη).»

Η γενοκτονία των Ποντίων είναι αναγνωρισμένη ως τέτοια επισήμως από τέσσερα κράτη, την Ελλάδα με νόμο του 1994 (Ν. 2193/1994), τη Σουηδία με υπερψήφιση στο Σουηδικό κοινοβούλιο στις 11 Μαρτίου 2010, την Αρμενία τον Μάρτιο του 2015, μαζί με τη γενοκτονία των Ασσυρίων και την Ολλανδία, μαζί με τη γενοκτονία των Αρμενίων και Ασσυρίων, στις 9 Απριλίου 2015.

Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει ότι υπήρξε γενοκτονία και αποδίδει τους θανάτους σε απώλειες πολέμου, σε λοιμό και σε ασθένειες και δεν παραδέχεται ότι υπήρξε γενοκτονία. Οι περισσότεροι σύγχρονοι Τούρκοι βρίσκονται σε μερική ή πλήρη άγνοια σχετικά με αυτά τα γεγονότα.[εκκρεμεί παραπομπή] Ωστόσο Τούρκοι ιστορικοί έχουν δημοσίως χαρακτηρίσει τα γεγονότα ως γενοκτονία.

Το τραγούδι του Δεσπότη στην Παναγία Σουμελά

Στις 15 Αυγούστου 2010, ο Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Παύλος τραγούδησε ένα παμπάλαιο ποντιακό τραγούδι μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, με τη λύρα να αντηχεί πάλι στην Παναγιά Σουμελά του Πόντου. Δείτε το συγκινητικό βίντεο: